

ГО «ЦЕНТР ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ФУРСИ»

СЕРІЯ «ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС ДЛЯ ФАХІВЦІВ»
КНИГА ПЕРША

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Науково-практичний посібник

*За загальною редакцією доктора юридичних наук,
професора, заслуженого юриста України С. Я. Фурси*

 ПРАВОВА
ЄДНІСТЬ
РЕДАКЦІЯ
ЮРИДИЧНИХ
ВИДАНЬ

Київ • Алерта • 2025

УДК 347.9.072.22(477)(07)
Ф95

*Рекомендовано до друку
Правлінням ГО «Центр правових досліджень Фурси»
(протокол № 7 від 07 травня 2025 року)*

Рецензенти:

Бичкова С.С. – доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту приватного права та підприємництва НАПрН України;

Мальський М.М. – доктор юридичних наук, адвокат і керуючий партнер юридичної фірми «Arzinger», почесний консул Австрійської Республіки в м. Львові;

Андронов І.В. – доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Фурса С.Я., Фурса Є.І., Кузнець О.М.

Ф95 Зловживання правами в цивільному процесі: науково-практичний посібник / Фурса С.Я., Фурса Є.І., Кузнець О.М.; за заг. ред. доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України С.Я. Фурси. Київ: Алерта, 2025. 300 с. (Серія «Цивільний процес для фахівців»)

ISBN 978-617-566-924-2

Науково-практичний посібник присвячений аналізу такого правового явища, як зловживання правами у цивільному процесі, визначена класифікація таких зловживань за різними критеріями, запропоновані способи недопустимості зловживання як матеріальними, так і процесуальними правами. Проаналізована діяльність суду та учасників справи й інших учасників процесу, які можуть зловживати правами під час розгляду цивільної справи. Розкриті окремі види зловживань процесуальними правами, процесуальні диверсії та способи протидії таким зловживанням, проаналізована судова практика.

Це видання стане у нагоді фахівцям у галузі права та вченим.

УДК 347.9.072.22(477)(07)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
-----------------	---

РОЗДІЛ 1.

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВАМИ: МАТЕРІАЛЬНИЙ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

1.1. Теоретична сутність правової поведінки суб'єкта.....	8
1.2. Класифікація зловживань правами, що мають місце в цивільному судочинстві	26
1.3. Сутність поняття «зловживання правом»	31
1.4. Неприпустимість зловживання процесуальними правами як принцип цивільного процесу	46
1.5. Недоліки законодавства про цивільне судочинство та їх вплив на зловживання правом	57
1.6. Зловживання правом при трансформації цивільних правовідносин у цивільні процесуальні та виконавчі процесуальні відносини	67
1.7. Загальні аспекти зловживання процесуальними правами в цивільному судочинстві, їх кваліфікація і протидія їм.....	77
1.8. Тенденції нормотворення в контексті зловживання процесуальними правами.....	97

РОЗДІЛ 2.

СУБ'ЄКТИ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

2.1. Класифікація учасників цивільного судочинства на предмет можливості зловживання процесуальними правами	109
2.2. Характерні прояви зловживання правом судом та їх відмінність від помилок суду.....	128
2.2.1. Зловживання правом судом: від дрібних зловживань до системних.....	128
2.2.2. Аналіз деяких правових ситуацій, в яких судом були виявлені зловживання процесуальними правами.....	147
2.3. Учасники справи як особи, які можуть зловживати процесуальними правами.....	154

2.3.1. Кваліфікація зловживань процесуальними правами згідно з ст. 44 ЦПК України.....	154
2.3.2. Загальні аспекти зловживання процесуальними правами сторонами та іншими учасниками справи	163
2.3.3. Інші види зловживань процесуальними правами	176
2.4. Окремі аспекти зловживання процесуальними правами адвокатом як представником сторін.....	180
2.5. Процесуальний статус свідка, зловживання обов'язками і потенційна можливість зловживання ним процесуальними правами	199
2.5.1. Складений статус свідка – учасника справи	205

РОЗДІЛ 3.

ОКРЕМІ ВИДИ ЗЛОВЖИВАНЬ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ: ЇХ МЕТА І СПОСОБИ ПРОТИДІЇ

3.1. Кваліфікація зловживань процесуальними правами	208
3.2. Просте або перше зловживання правом	215
3.2.1. Загальні положення	215
3.2.2. Зловживання правом та добросовісність у цивільному судочинстві	224
3.3. Зловживання процесуальними правами, які зумовлені складністю цивільної процедури.....	230
3.3.1. Зловживання процесуальними правами при застосуванні принципу верховенства права.....	230
3.3.2. Забезпечення позову в контексті можливого зловживання процесуальними правами.....	232
3.4. Системне (тактичне) зловживання правом.....	258
3.4. Комплексне зловживання процесуальними правами.....	262
3.6. Процесуальні диверсії	290
3.7. Засоби і способи протидії зловживанню процесуальними правами	292

Наукове видання

Серія «Цивільний процес для фахівців»

Книга перша

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Науково-практичний посібник

*За загальною редакцією доктора юридичних наук,
професора, заслуженого юриста України С. Я. Фурси*

Відповідальний за випуск
Комп'ютерна верстка
Обкладинка

О. В. Діордійчук
Д. М. Алексеев
В. С. Жиборовський

Підписано до друку 17.05.2025 р. Формат 60 x 84 ¹/₁₆.
Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Друк офсетний. Умовн.-друк. арк. 17,44.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, (099) 607-97-62.

E-mail: alerta.pravoednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002 р.